

Klassiker-stafet

Psykologer fortæller om en bog,
der gjorde en forskel for deres virke.

Fortalt til Ditte Darko,
psykolog og fagjournalist

Luftspejling 38 **Kjell Westö (2013)** **Batzer & Co**

Af Susanne Lunn, *Lektor ved Institut for
Psykologi, Københavns Universitet*

Det er svært at sige, hvilken bog, der har betydet mest for mig. Der er nogle bøger på nogle tidspunkter af ens liv, man bliver følelsesmæssigt helt opslugt af. Så man næsten er ked af det, når bogen slutter. Sådan var *Historien* af Elsa Morante, da jeg var helt ung. Så er der de bøger, der optager en på baggrund af ens fagområde og analytiske blik. Enkelte bøger opfylder begge dele. *Luftspejling 38* af den finske forfatter Kjell Westö er sådan en bog.

Bogen udkom på finsk i 2013, og Westö modtog Nordisk Råds Pris for den i 2014. Jeg læste den for første gang på Anholt i en sommerferie tilbage i 2016. Jeg havde rigtig god tid og blev helt opslugt – af flere grunde: Den er spændende som en kriminalroman, historisk lærerig og den forbinder et samfundsmæssigt og individuelt niveau på eminent vis ved at beskrive den dehumanisering, det meningsløse, katastrofale, traumatiske og psykisk og kropsligt nedbrydende, som borgerkrig og krig i det hele taget har, ved at følge to hovedpersoner og først og fremmest den kvindelige hovedperson.

Scenen for bogens handling er Helsinki, og tidsforløbet er marts til november i 1938, 20 år efter

den finske borgerkrig og med den kommende verdenskrig som en truende sky i baggrunden. Hovedpersonerne er Claes Thune og Lilja Mathilda Wiik, som repræsenterer to forskellige sociale klasser og relateret hertil to forskellige positioner, henholdsvis den hvide (de borgerlige) og den røde (socialisterne) under borgerkrigen.

Den narrative vinkel skifter mellem de to og mellem deres fortid og aktuelle liv, og læseren bliver step by step og gennem mange sidehistorier ført ind i deres personlighed og historie. Begge kæmper med deres fortid og med angst og smerte, men på vidt forskellig måde grundet deres forskellige baggrund og personligheder.

Uden at plottet skal røbes her, skal det nævnes, at det især er den kvindelige hovedpersons historie og traumer, der sidder uafrystelig i en efter endt læsning. Ved at følge hende ser vi, hvordan hendes erfaringer i det fatale år 1918 for altid kommer til at kontrollere og underminere hendes liv og invadere hendes krop, og hvordan hun i sin ensomhed, lukket inde i sit traume uden at få hjælp eller søge hjælp hos andre, forfølger en destruktiv kurs.

En anden fascinerende ting ved bogen er dens blik for overfladen, og ikke mindst det, der er under overfladen, og dens illustration af det fraværendes nærvær eller tilstedeværelse i form af både fortiden og fremtiden: fortidens nærvær i den kvindelige hovedpersons krop og psyke og den kun antydede tilstedeværelse af fremtiden i form af 2. Verdenskrig, som lurar i baggrunden som et spejl i luften. Som en lufspejling.

Ved at bevæge sig mellem de forskellige tidsniveauer bliver det tydeligt, hvordan fortiden er til stede lige fra begyndelsen, og hvordan det først er retrospektivt, at vi kan forstå det og se, hvordan der er lagt spor ud allerede i den indledende præsentation af hovedpersonen. Sådan er det også ofte i det virkelige liv. Og det er det skønlitteratur kan: beskrive hvordan det er at være menneske i alle dets utallige nuancer, hvordan det, som vi umiddelbart ser, kun er overfladen, som vi først kan forstå i lyset af fremtiden, og hvordan traumer kan forkrøble og tage styringen af et menneskes liv. Det er derfor, jeg som underviser altid anbefaler de studerende at læse skønlitteratur. •